

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.registrator@regeringskansliet.se

Stockholm 2023-08-31

Hemställan om förbättrade regler mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet

Reglerna mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet (KOS-reglerna) infördes i konkurrenslagen 2010. Regelverket ledde till att flertalet offentliga aktörer på frivillig väg valde att förändra eller avveckla konkurrerande säljverksamhet. Konkurrensverket drev ett antal ärenden till domstol med viss framgång. Sammantaget kunde vi på Svenskt Näringsliv se hur våra medlemsföretag över tid upplevde att problemet med osund konkurrens från offentliga aktörer minskade.

Under de senaste åren har trenden tyvärr gått i motsatt riktning. Allt fler företag upplever problem med konkurrens från offentliga verksamheter, som har helt andra förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

Vi har dessutom kunnat konstatera att lagstiftningen inte fått den tillämpning i domstol som ursprungligen var avsikten. Konkurrensverket har förlorat flertalet mål i domstol, och på eget bevåg avskrivit ännu fler på grund av bristande utsikter att kunna vinna målet i domstol. Det handlar om både förbud mot verksamheter (Strömstad 2015, Borås 2016), och mot vissa förfaranden som exempelvis en låg prissättning (Samhall 2023).

Regelverkets effektivitet får nu betraktas som påtagligt begränsad. Det drabbar inte minst små och medelstora företag, där offentliga företags säljverksamhet får en stor lokal påverkan.

I vårbudgeten (prop. 2022/23:100) gav regeringen Konkurrensverket ytterligare resurser för att kunna bedriva en effektiv konkurrenstillsyn. Regeringen angav också att Konkurrensverket behöver få ytterligare verktyg för att säkra en effektiv konkurrens, och att regeringen avser att återkomma i denna fråga.

Svenskt Näringsliv anser att det är av yttersta vikt att reglerna mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet i detta sammanhang ses över och förbättras för att säkra Konkurrensverkets möjligheter att upprätthålla väl fungerande marknader och undanröja osund konkurrens från offentliga aktörer. Förbättringar behöver göras för att kunna uppnå lagstiftningens ursprungliga syften. Behovet av förbättringar har även intygats av Konkurrensverket.

Nödvändiga förbättringar som bör övervägas

- Konkurrensverket ges beslutanderätt i ärenden om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet.
- Konkurrensverket ges möjlighet att utfärda böter för konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet som redan har inträffat.
- Konkurrensverket ges möjlighet att genom beslut förenat med vite godta att offentliga aktörer åtar sig att upphöra med eller förändra en säljverksamhet.
- Konkurrensverket ges möjlighet att förbjuda även statliga verksamheter i sin helhet, om de förorsakar ett hämmande eller en snedvridning av konkurrensen, givet att en förändring av ett förfarande i säljverksamheten inte är tillräckligt eller inte genomförs av den offentliga aktören.
- Konkurrensverket ges möjlighet att skydda uppgiftslämnarens identitet i KOS-ärenden på samma sätt som i andra konkurrens mål.
- Det införs en presumtion om att kompetensöverskridande offentlig säljverksamhet har konkurrensnedvridande effekter så länge som den inte är av försumbar omfattning. Detta för att Konkurrensverket inte ska behöva göra tidskrävande marknadsavgränsningar. En avsaknad av sådan här tydlig presumtion har hittills gjort det svårt att åtgärda offentliga verksamheter när en vid marknadsavgränsning görs, trots att den offentliga säljverksamheten varit av påtaglig omfattning.

Konkurrensverket fyller en avgörande roll för att säkerställa väl fungerande marknader, där företag kan tävla på lika villkor och där effektiva och innovativa företag kan premieras. När offentliga aktörer agerar på områden ägnade åt det egentliga näringslivet skadas konkurrensen och entreprenörskap och tillväxt hämmas. Vi ser det som utomordentligt viktigt att regelverkens effektivitet värnas, och uppmanar regeringen att agera. Vi står till regeringens förfogande för att bidra med våra erfarenheter av frågan, baserat på de årliga undersökningar vi gör av det lokala företagsklimatet i landet, samt den information vi löpande får från medlemsföretag som vänder sig till oss med dessa problem.

FÖRENINGEN SVENSKT NÄRINGS LIV

Karin Johansson, vice VD